POSTOFFICE COACHING

India Post Exam Preparation • PA/SA • Postman • Mail Guard • MTS • GDS

PO GUIDE PART I

પી.ઓ. ગાઇડ ભાગ I

Complete Bilingual Study Notes (English + ગુજરાતી)

Topics: PO Guide Structure • Control & Hierarchy • Postal Circles • Base Circle • Postal Services Board • Training Institutions

Postoffice Coaching App — Your Learning Companion | 6283839926

1. PO GUIDE — Overall Structure

1. પી.ઓ. ગાઇડ — સંપૂર્ણ સંરચના

1.1 The Four Parts of PO Guide

1.1 પી.ઓ. ગાઇડના ચાર ભાગ

- The **PO Guide** is divided into **four Parts (Part I to Part IV)**.
- Each Part covers a different area of postal rules.
  - **PO Guide (પી.ઓ. ગાઇડ)ને ચાર ભાગોમાં (Part I થી Part IV) વહેંચવામાં આવ્યું છે.**
  - દરેક Part ટપાલ નિયમોના અલગ-અલગ ક્ષેત્રને cover કરે છે.

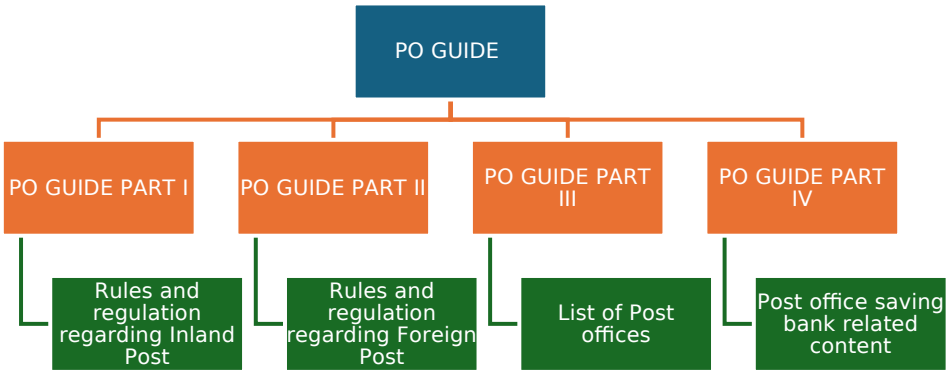

Part (ભાગ)	Subject Covered (English)	વિષય (ગુજરાતી)
PO GUIDE PART I	Rules and regulation regarding Inland Post	Inland Post (દેશની અંદરની ટપાલ) સંબંધિત નિયમો અને વિનિયમો
PO GUIDE PART II	Rules and regulation regarding Foreign Post	Foreign Post (વિદેશી ટપાલ) સંબંધિત નિયમો અને વિનિયમો
PO GUIDE PART III	List of Post offices	ટપાલઘરોની યાદી
PO GUIDE PART IV	Post office saving bank related content	Post Office Saving Bank (ટપાલઘર બચત બેંક) સંબંધિત સામગ્રી

1.2 Seven Sections of PO Guide Part I

1.2 પી.ઓ. ગાઇડ ભાગ I ના સાત Sections

- PO Guide Part I is further divided into **Seven Sections (Section I to Section VII)**.
  - PO Guide Part I ને આગળ સાત Sections (Section I થી Section VII) માં વહેંચવામાં આવ્યું છે.

Section સેક્શન	Name (English)	નામ (ગુજરાતી)
SECTION I	GENERAL	સામાન્ય (General)
SECTION II	LETTER AND PARCEL POST	પત્ર અને પાર્સલ ટપાલ (Letter and Parcel Post)

Section સેક્શન	Name (English)	નામ (ગુજરાતી)
SECTION III	OFFICIAL POSTAL ARTICLES	સરકારી ટપાલ વસ્તુઓ (Official Postal Articles)
SECTION IV	PROHIBITED POSTAL ARTICLES	પ્રતિબંધિત ટપાલ વસ્તુઓ (Prohibited Postal Articles)
SECTION V	MONEY ORDERS	મની ઓર્ડર (Money Orders)
SECTION VI	PHILATELY	ફિલાટેલી / ટપાલ ટિકિટ સંગ્રહ (Philately)
SECTION VII	POSTAL LIFE INSURANCE	ટપાલ જીવન વીમો (Postal Life Insurance)

PO GUIDE → PART I → SECTION I ... SECTION VII

2. Clause 01: Control

2. ક્લોઝ 01: નિયંત્રણ (Control)

- The Department of Posts works under a **chain of control** that starts from the **Public**.
- Order of control: **Public → Government → Minister of Communication → Minister of State → Department of Posts**.
  - Department of Posts નિયંત્રણની એક શૃંખલા (chain of control) હેઠળ કામ કરે છે, જે Public (જનતા) થી શરૂ થાય છે.
  - નિયંત્રણનો ક્રમ: Public (જનતા) → Government (સરકાર) → Minister of Communication (સંચાર મંત્રી) → Minister of State (રાજ્ય મંત્રી) → Department of Posts (ટપાલ વિભાગ).

Public → Government → Minister of Communication → Minister of State → Department of Posts

2.1 Two Must-Remember Facts

2.1 બે અત્યંત મહત્વપૂર્ણ તથ્યો

Point મુદ્દો	English	ગુજરાતી
Establishment સ્થાપના	Post office was established on **01 October 1854**, when **Lord Dalhousie** was Governor General.	ટપાલઘરની સ્થાપના 01 ઓક્ટોબર 1854 ના રોજ થઈ, જ્યારે Lord Dalhousie (લોર્ડ ડેલહાઉસી) Governor General (ગવર્નર જનરલ) હતા.
Headquarter મુખ્યાલય	Headquarter of India Post: **Dak Bhawan, New Delhi**	India Post નું મુખ્યાલય: Dak Bhawan (ડાક ભવન), New Delhi

2.2 More Control & Headquarters Facts

2.2 નિયંત્રણ અને મુખ્યાલય સંબંધિત અન્ય તથ્યો

Point મુદ્દો	English	ગુજરાતી
Ministry મંત્રાલય	The Department of Posts comes under the **Ministry of Communications**.	ટપાલ વિભાગ સંચાર મંત્રાલય હેઠળ આવે છે.
Administrative Control વહીવટી નિયંત્રણ	DoP is under the administrative control of the **Director General Post, New Delhi**. The **Director General Postal Services** is responsible for handling the operations of the Department.	DoP મહાનિદેશક ટપાલ, નવી દિલ્હીના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળ છે. **મહાનિદેશક ટપાલ સેવાઓ વિભાગની કામગીરી સંભાળવા માટે જવાબદાર હોય છે.**
Headquarter (with PIN) મુખ્યાલય (પિન સહિત)	Headquarter of India Post: **Dak Bhawan, New Delhi – 110001**.	ભારતીય ટપાલનું મુખ્યાલય: ડાક ભવન, નવી દિલ્હી – 110001.
PLI Directorate પી.એલ.આઈ. નિદેશાલય	The Directorate of PLI is located at **Chanakyapuri P.O. Complex, New Delhi – 110021**. The **Director of PLI is at Kolkata**.	PLI નિદેશાલય ચાણક્યપુરી પી.ઓ. કોમ્પ્લેક્સ, નવી દિલ્હી – 110021 માં આવેલું છે. **PLI ના નિદેશક કોલકાતામાં છે.**

Point મુદ્દો	English	ગુજરાતી
Controller of Foreign Mails વિદેશી ટપાલ નિયંત્રક	The office of the **Controller of Foreign Mails** is located at **Mumbai**.	**વિદેશી ટપાલ નિયંત્રકની કચેરી મુંબઈમાં આવેલી છે.**
First Airmail Flight પ્રથમ હવાઈ ટપાલ ઉડાન	On **18 February 1911**, the world's first airmail flight took off from **Allahabad to Naini**, covering about **18 km** across the river Ganges.	**18 ફેબ્રુઆરી 1911 ના રોજ દુનિયાની પ્રથમ હવાઈ ટપાલ ઉડાન અલ્હાબાદથી નૈની માટે રવાના થઈ, જેણે ગંગા નદી પાર કરીને લગભગ 18 કિલોમીટરનું અંતર કાપ્યું.**

3. Administrative Hierarchy of Department of Posts

3. ટપાલ વિભાગનું વહીવટી માળખું (Hierarchy)

- Every administrative unit of the Department of Posts has a **head officer**.
- The hierarchy runs from the **Department of Posts** at the top down to the **Sub Division** at the bottom.
  - Department of Posts ના દરેક વહીવટી એકમનો એક head officer (મુખ્ય અધિકારી) હોય છે.
  - આ માળખું સૌથી ઉપર Department of Posts થી શરૂ થઈને સૌથી નીચે Sub Division (ઉપ-મંડળ) સુધી જાય છે.

Level / Unit સ્તર / એકમ	Officer (Post) અધિકારી (પદ)	Designation of Head વડાનું પદનામ
Department of Posts ટપાલ વિભાગ	Secretary સચિવ	—
Department of Posts ટપાલ વિભાગ	Director General મહાનિદેશક	—
Circle સર્કલ	Chief Postmaster General (CPMG) મુખ્ય પોસ્ટમાસ્ટર જનરલ	**Circle Head** (સર્કલ વડા)
Region રીજન	Regional Postmaster General (PMG) રીજનલ પોસ્ટમાસ્ટર જનરલ	**Regional Head** (રીજન વડા)
Division ડિવિઝન	Supdt. of PO / RMS (અધીક્ષક ટપાલઘર / RMS)	**Division Head** (ડિવિઝન વડા)
Sub Division ઉપ-મંડળ	ASPO / Inspector (સહાયક અધીક્ષક ટપાલઘર / નિરીક્ષક)	**Sub Dn Head** (ઉપ-મંડળ વડા)

Department of Posts (Secretary → Director General) → Circle (CPMG) → Region (PMG) → Division (SPO/SRM) → Sub Division (ASPO/IPO)

4. Classification of Post Offices

4. ટપાલઘરોનું વર્ગીકરણ

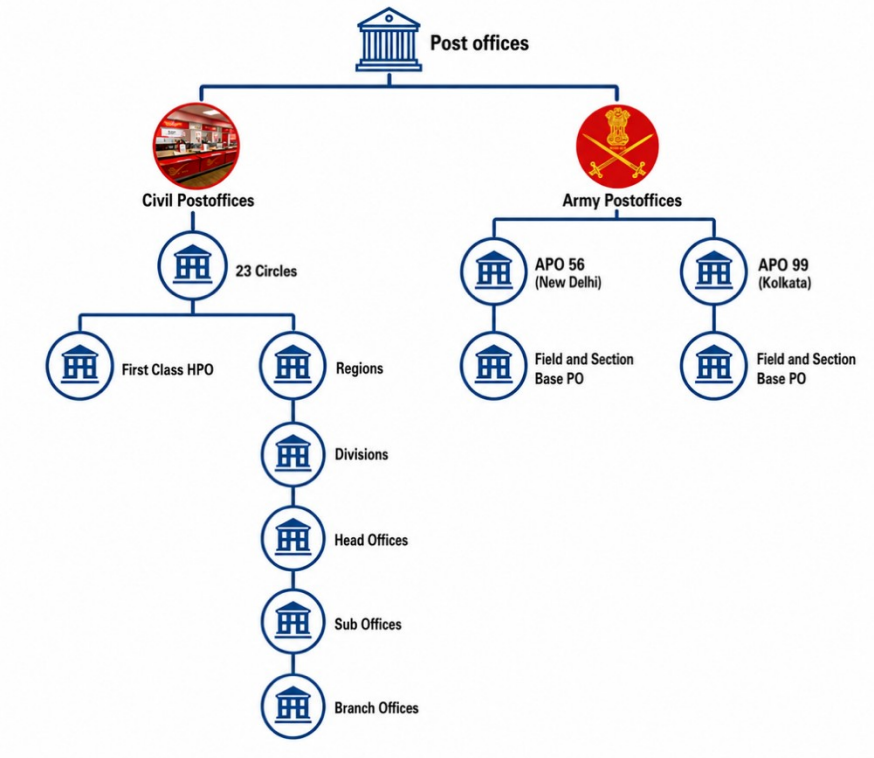

- **Post offices** are divided into two main groups: **(a) Post offices (civil)** and **(b) Army Post offices**.
  - **Post offices (ટપાલઘર) ને બે મુખ્ય જૂથોમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે: (a) Post offices (સિવિલ ટપાલઘર) અને (b) Army Post offices (સેના ટપાલઘર).**

4.1 Branch A — Civil Post Offices

4.1 શાખા A — સિવિલ ટપાલઘર

- Post offices → **23 circles**.
- From 23 circles the structure splits into **First Class HPO** and **Regions**.
- Regions → **Divisions** → **Head offices** → **Sub offices** → **Branch offices**.
  - Post offices → 23 circles (23 સર્કલ).
  - 23 circles થી આગળ માળખું First Class HPO અને Regions (રીજન) માં વહેંચાય છે.
  - Regions → Divisions (મંડળ) → Head offices (મુખ્ય ટપાલઘર) → Sub offices (ઉપ ટપાલઘર) → Branch offices (શાખા ટપાલઘર).

4.2 Branch B — Army Post Offices

4.2 શાખા B — સેના ટપાલઘર (Army Post Offices)

- Army Post offices are of two types: **APO 56 (NEW DELHI)** and **APO 99 (KOLKATA)**.
- Under these come **FIELD POST OFFICES** and **SECTION BASE P O**.
  - Army Post offices બે પ્રકારના છે: APO 56 (NEW DELHI) અને APO 99 (KOLKATA).
  - તેમની હેઠળ FIELD POST OFFICES (ફીલ્ડ પોસ્ટ ઓફિસ) અને SECTION BASE P O આવે છે.

Army Post Office સેના ટપાલઘર	Location સ્થાન	Remember યાદ રાખો
APO 56	NEW DELHI (નવી દિલ્હી)	56 → New Delhi
APO 99	KOLKATA (કોલકાતા)	99 → Kolkata

4.3 Army Post Offices — CBPO Names & PIN Codes
4.3 સેના ટપાલઘર — CBPO નામ અને પિન કોડ

Army Post Office સેના ટપાલઘર	Also Called અન્ય નામ	PIN Code પિન કોડ
56 APO — New Delhi (નવી દિલ્હી)	1 CBPO	900056
99 APO — Kolkata (કોલકાતા)	2 CBPO	900099

- CBPO stands for Central Base Post Office.
- CBPO નું પૂરું નામ Central Base Post Office (કેન્દ્રીય બેઝ ટપાલઘર) છે.

5. Department of Posts — Organisational Chart

5. ટપાલ વિભાગ — સંગઠનાત્મક ચાર્ટ

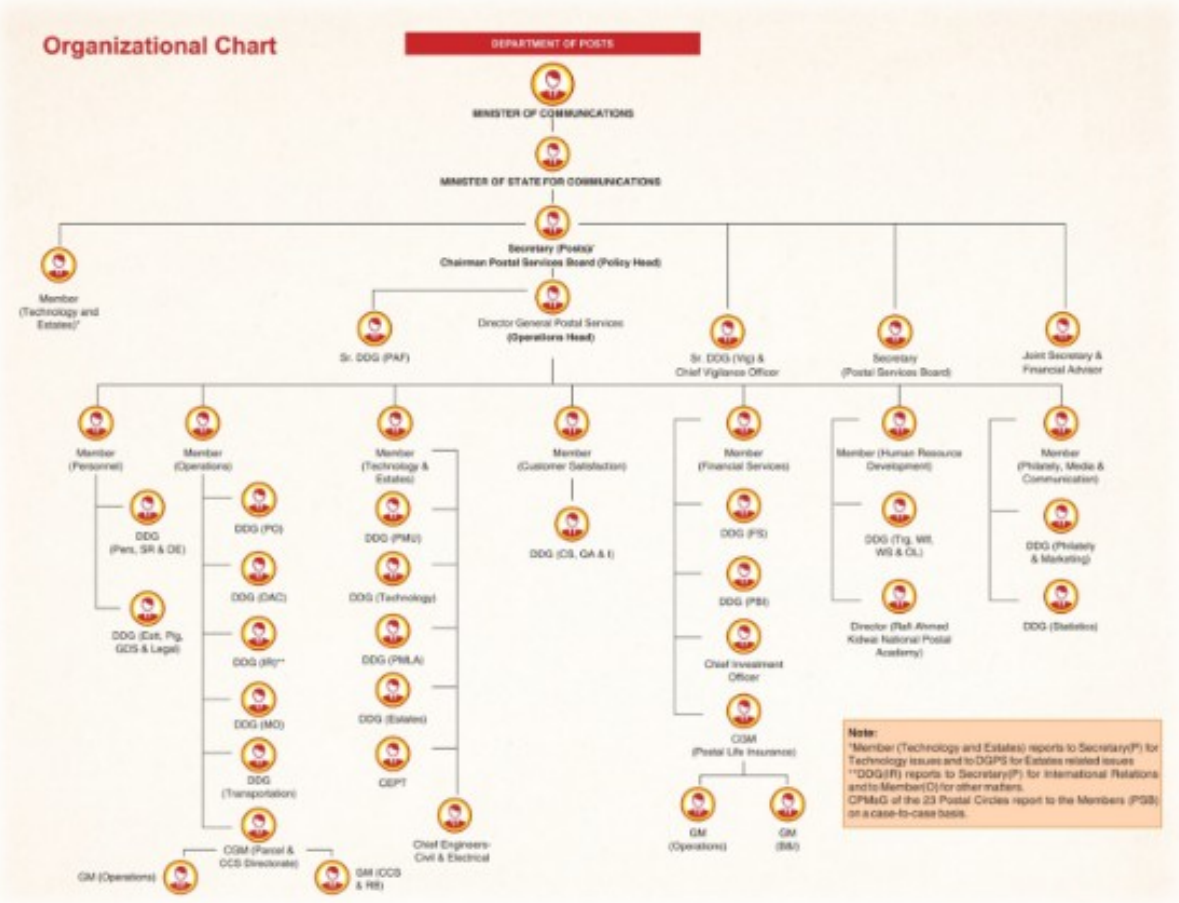

6. Postal Directorate — Field Structure

6. ટપાલ નિદેશાલય — ક્ષેત્રીય માળખું

- Under the **Postal Directorate** there are several directorates, institutions and field units.
  - **Postal Directorate (ટપાલ નિદેશાલય) હેઠળ અનેક directorates, સંસ્થાઓ અને ક્ષેત્રીય એકમો આવે છે.**

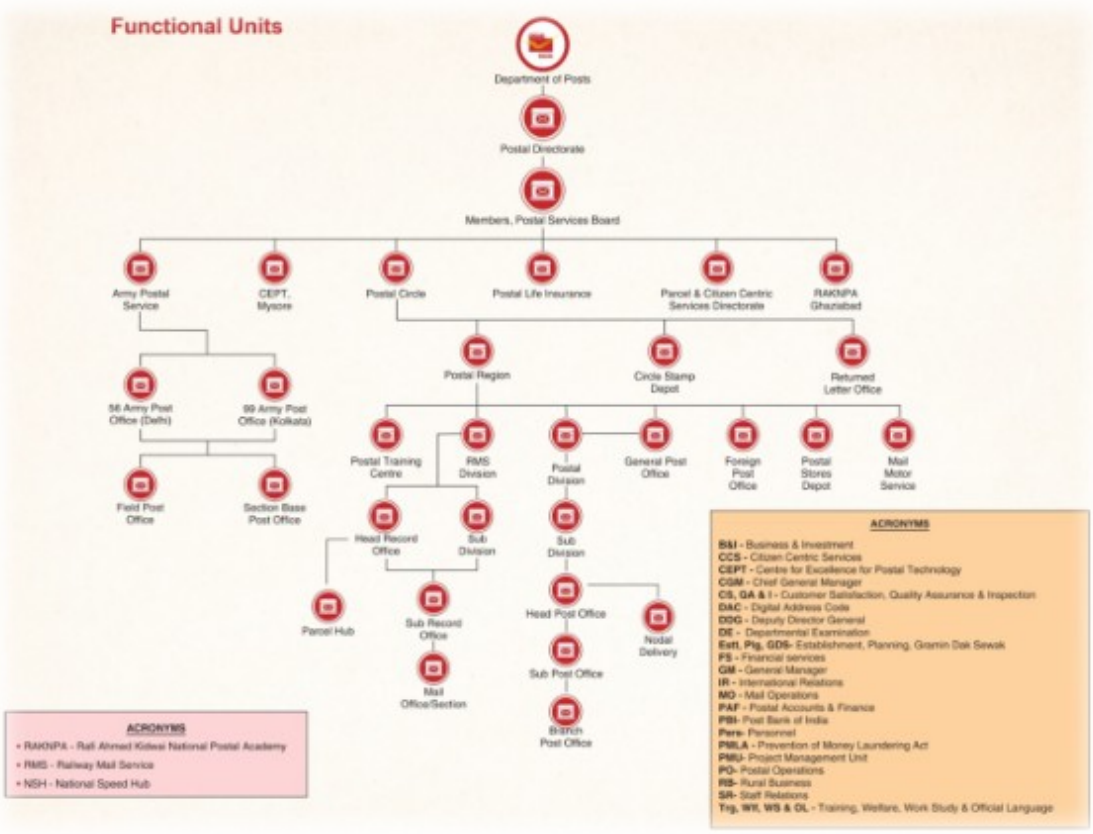

6.1 Direct Wings under Postal Directorate

6.1 ટપાલ નિદેશાલય હેઠળની સીધી શાખાઓ

Wing / Unit શાખા / એકમ	Note (English)	ટિપ્પણી (ગુજરાતી)
Parcel Directorate	Handles parcel business	પાર્સલ કામગીરી સંભાળે છે
RAKNPA, Ghaziabad	Apex training academy	શીર્ષ તાલીમ અકાદમી
Postal Circle	Circle level administrative unit	સર્કલ સ્તરનું વહીવટી એકમ
Business Development Directorate	Business development work	વ્યવસાય વિકાસ કામગીરી
Postal Life Insurance Directorate	PLI work	PLI (ટપાલ જીવન વીમો) કામગીરી
CEPT, Mysore	Technology centre	ટેકનોલોજી કેન્દ્ર
Army Postal Service	Postal service for Armed Forces	સશસ્ત્ર દળો માટે ટપાલ સેવા

6.2 Under Postal Circle
6.2 પોસ્ટલ સર્કલ હેઠળ

- **Circle Stamp Depot (સર્કલ સ્ટેમ્પ ડેપો)**
- **Returned Letter Office (પરત આવેલા પત્રોની કચેરી)**
- **Postal Region (ટપાલ રીજન)**
- Postal Region હેઠળ: General Post Office, Foreign Post, Postal Stores & Stamps Depot, Mail Motor Service

6.3 Other Field Units, Accounts Offices & Depots
6.3 અન્ય ક્ષેત્રીય એકમો, હિસાબી કચેરીઓ અને ડેપો

Point મુદ્દો	English	ગુજરાતી
Postal Accounts Offices ટપાલ હિસાબી કચેરીઓ	There are **23 Postal Accounts Offices** in the Department, headed by **SAG/JAG** (Senior/Junior Administrative Grade) level officers. They also work as the **Internal Finance Advisor to the Chief Postmaster General**.	વિભાગમાં 23 ટપાલ હિસાબી કચેરીઓ છે, જેનું નેતૃત્વ SAG/JAG સ્તરના અધિકારીઓ કરે છે. તેઓ મુખ્ય પોસ્ટમાસ્ટર જનરલના આંતરિક નાણાકીય સલાહકાર તરીકે પણ કાર્ય કરે છે.
Depots (Merged) ડેપો (વિલીનીકરણ)	At present the **Postal Store Depot** and the **Circle Stamp Depot** have been **merged**, and the merged depot is headed by a single **PS Group 'B' officer, i.e. Superintendent**.	હાલમાં પોસ્ટલ સ્ટોર ડેપો અને સર્કલ સ્ટેમ્પ ડેપોનું વિલીનીકરણ કરી દેવાયું છે, અને વિલીન કરાયેલા ડેપોનું નેતૃત્વ એક જ PS ગ્રુપ 'બી' અધિકારી એટલે કે અધીક્ષક કરે છે.
Types of Division મંડળોના પ્રકાર	**Postal Division → SP / SSP** **RMS Division → SRM / SSRM**	**ટપાલ મંડળ → SP / SSP** **RMS મંડળ → SRM / SSRM**

In simple words: 23 circles, and also 23 Postal Accounts Offices — headed by SAG/JAG officers who double as Internal Finance Advisor to the CPMG. The two depots (PSD + CSD) are now one, under a Superintendent.
સરળ ભાષામાં: 23 સર્કલ, અને 23 ટપાલ હિસાબી કચેરીઓ પણ — જેનું નેતૃત્વ SAG/JAG અધિકારીઓ કરે છે જે CPMG ના આંતરિક નાણાકીય સલાહકાર પણ હોય છે. બંને ડેપો (PSD + CSD) હવે એક છે, અધીક્ષક હેઠળ.

7. Postal Circles of India (23 Circles)

7. ભારતના ટપાલ સર્કલ (23 સર્કલ)

- India has **23 Postal Circles**, plus **1 Base Circle** for the Armed Forces.
- Each circle has its own **Headquarters** and covers certain **States / Union Territories**.
  - ભારતમાં 23 Postal Circles (ટપાલ સર્કલ) છે, અને સશસ્ત્ર દળો માટે 1 Base Circle અલગથી છે.
  - દરેક સર્કલનું પોતાનું Headquarters (મુખ્યાલય) હોય છે અને તે કેટલાક States / Union Territories (રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો) ને cover કરે છે.

Sr. No. ક્રમ નં.	Circle Name સર્કલનું નામ	Headquarters મુખ્યાલય	States / Union Territories Covered સમાવિષ્ટ રાજ્યો / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો
1	Andhra Pradesh	Vijayawada	Andhra Pradesh, Yanam (Puducherry)
2	Assam	Guwahati	Assam
3	Bihar	Patna	Bihar
4	Chhattisgarh	Raipur	Chhattisgarh
5	Delhi	New Delhi	Delhi
6	Gujarat	Ahmedabad	Gujarat, Dadra & Nagar Haveli, Daman & Diu
7	Haryana	Ambala Cantt.	Haryana
8	Himachal Pradesh	Shimla	Himachal Pradesh
9	Jammu & Kashmir	Srinagar	Jammu & Kashmir, Ladakh
10	Jharkhand	Ranchi	Jharkhand
11	Karnataka	Bengaluru	Karnataka
12	Kerala	Thiruvananthapuram	Kerala, Lakshadweep, Mahe
13	Madhya Pradesh	Bhopal	Madhya Pradesh
14	Maharashtra	Mumbai	Maharashtra, Goa
15	North East	Shillong	Arunachal Pradesh, Manipur, Meghalaya, Mizoram, Nagaland, Tripura
16	Odisha	Bhubaneswar	Odisha
17	Punjab	Chandigarh	Punjab, Chandigarh
18	Rajasthan	Jaipur	Rajasthan
19	Tamil Nadu	Chennai	Tamil Nadu, Puducherry (except Yanam & Mahe)
20	Telangana	Hyderabad	Telangana
21	Uttar Pradesh	Lucknow	Uttar Pradesh
22	Uttarakhand	Dehradun	Uttarakhand
23	West Bengal	Kolkata	West Bengal, Sikkim, Andaman & Nicobar Islands

Total = 23 Circles + 1 Base Circle | કુલ = 23 સર્કલ + 1 બેઝ સર્કલ

8. Base Circle (Army Postal Service)

8. બેઝ સર્કલ (આર્મી પોસ્ટલ સર્વિસ)

Aspect પાસું	Details (English)	વિગત (ગુજરાતી)
Name નામ	**Base Circle**	**Base Circle (બેઝ સર્કલ)**
Headquarters મુખ્યાલય	**New Delhi (Army HQ)**	**New Delhi (Army HQ / સેના મુખ્યાલય)**
Purpose ઉદ્દેશ	To cater to the postal communication needs of the **Armed Forces (Army, Navy, Air Force)**	**Armed Forces (સશસ્ત્ર દળો — Army, Navy, Air Force) ની ટપાલ સંચાર જરૂરિયાતો પૂરી કરવી**
Head of Circle સર્કલ વડા	**Additional Director General, Army Postal Service** (Rank: **Major General**)	**Additional Director General, Army Postal Service (રેન્ક: Major General)**
Officer Cadre અધિકારી સંવર્ગ	Officers on **deputation** from the Civil Posts (Department of Posts)	અધિકારીઓ Civil Posts (Department of Posts) માંથી deputation (પ્રતિનિયુક્તિ) પર આવે છે
Other Ranks (Staffing) અન્ય રેન્ક (સ્ટાફિંગ)	**75%** personnel drawn from Department of Posts (except GDS) **25%** personnel recruited directly by the Army	**75% કર્મચારીઓ Department of Posts માંથી લેવામાં આવે છે (except GDS)** **25% કર્મચારીઓ સીધા Army દ્વારા ભરતી કરવામાં આવે છે**
Special Role વિશેષ ભૂમિકા	Provides postal services to soldiers in **peace areas, field areas, and forward posts** during **war, peace, and natural calamities**	સૈનિકોને peace areas (શાંતિ ક્ષેત્રો), field areas (ફીલ્ડ ક્ષેત્રો) અને forward posts (અગ્રિમ ચોકીઓ) પર યુદ્ધ, શાંતિ અને કુદરતી આપત્તિઓ સમયે ટપાલ સેવા આપે છે

8.1 More Facts on Army Postal Service

8.1 સેના ટપાલ સેવા સંબંધિત અન્ય તથ્યો

Point મુદ્દો	English	ગુજરાતી
Headquarters મુખ્યાલય	The headquarter of the **Army Postal Service (India)** is located at the **Integrated Headquarters of Ministry of Defence (Army), New Delhi**.	**સેના ટપાલ સેવા (ભારત) નું મુખ્યાલય સંરક્ષણ મંત્રાલય (સેના) ના સંકલિત મુખ્યાલય, નવી દિલ્હીમાં આવેલું છે.**
Officer Cadre અધિકારી સંવર્ગ	The Officer's cadre of APS is drawn **on deputation from the Indian Postal Service (IPoS)**.	APS નો અધિકારી સંવર્ગ ભારતીય ટપાલ સેવા (IPoS) માંથી પ્રતિનિયુક્તિ પર લેવામાં આવે છે.

Point મુદ્દો	English	ગુજરાતી
CBPOs & their Heads CBPO અને તેમના વડા	The two Command-based Post Offices (**CBPOs**) are at **Delhi and Kolkata**, commanded by **Commandants in the rank of Colonel**.	બે કમાન્ડ આધારિત ટપાલઘર (CBPO) દિલ્હી અને કોલકાતામાં છે, જેની કમાન કર્નલ રેન્કના કમાન્ડન્ટ પાસે હોય છે.
	The Department of Posts has **full fledge army wing** in Indian army.	ભારતીય સેનામાં ટપાલ વિભાગની એક સંપૂર્ણપણે કાર્યરત આર્મી વિંગ છે.
Training Centre તાલીમ કેન્દ્ર	The **Army Postal Service Training Centre** is at **Kamptee, Nagpur (Maharashtra)**, also commanded by a Commandant of Colonel rank.	**સેના ટપાલ સેવા તાલીમ કેન્દ્ર કેમ્પટી, નાગપુર (મહારાષ્ટ્ર) માં છે, જેની કમાન પણ કર્નલ રેન્કના કમાન્ડન્ટ પાસે હોય છે.**

9. Key Officeholders

9. મુખ્ય પદાધિકારીઓ

Position પદ	Name નામ	Notes / Additional Info ટિપ્પણી
Minister of Communications (Union Cabinet Minister) સંચાર મંત્રી (કેન્દ્રીય કેબિનેટ મંત્રી)	**Shri Jyotiraditya M. Scindia**	
Minister of State (MoS) for Communications સંચાર રાજ્ય મંત્રી	**Dr. Chandra Sekhar Pemmasani**	
Secretary, Department of Posts & Chairperson, Postal Services Board સચિવ, ટપાલ વિભાગ અને અધ્યક્ષ, ટપાલ સેવા બોર્ડ	**Shri Subrat Das**	
Director General of Postal Services મહાનિદેશક, ટપાલ સેવાઓ	**Shri Jitendra Gupta**	

> **Note / નોંધ**
>
> **In simple words:** These names can change. Check the official India Post website at least one

month before your exam.
સરળ ભાષામાં: આ નામો બદલાઈ શકે છે. પરીક્ષાના ઓછામાં ઓછા એક મહિના પહેલાં India Post ની અધિકૃત વેબસાઇટ પર ચકાસી લો.

10. Postal Service Board (Apex Management Body)

10. ટપાલ સેવા બોર્ડ (સર્વોચ્ચ સંચાલન સંસ્થા)

- The Postal Service Board is the **highest decision-making authority of DoP**.
  - Postal Service Board, DoP ની સર્વોચ્ચ નિર્ણય લેનારી સત્તા છે.

10.1 Composition
10.1 સંરચના

- **Chairman**
- **Seven Members** with the following portfolios.
  - **Chairman (અધ્યક્ષ)**
  - નીચે મુજબના portfolios (વિભાગો) ધરાવતા સાત Members (સભ્યો).

No. ક્રમ	Portfolio (English)	પોર્ટફોલિયો (ગુજરાતી)
1	**Personnel**	કાર્મિક (Personnel)
2	**Operations**	સંચાલન (Operations)
3	**Customer Satisfaction**	ગ્રાહક સંતોષ
4	**Financial Services**	નાણાકીય સેવાઓ (Financial Services)
5	**Human Resource Development (HRD)**	માનવ સંસાધન વિકાસ (HRD)
6	**Estates**	સંપદા
7	**Philately, Media and communication**	ટપાલ ટિકિટ સંગ્રહ, મીડિયા અને સંચાર

10.2 Permanent Invitee
10.2 કાયમી આમંત્રિત સભ્ય

- The **Joint Secretary and Financial Advisor** to the Department is a **permanent invitee** to the Board.
  - વિભાગના Additional Secretary and Financial Advisor (અધિક સચિવ અને નાણાકીય સલાહકાર) બોર્ડના permanent invitee (કાયમી આમંત્રિત સભ્ય) હોય છે.

10.3 Secretariat Support
10.3 સચિવાલય સહાય

- The Board is assisted by a **senior staff officer of the Directorate** who acts as **Secretary to the Board**.
  - બોર્ડને Directorate ના એક senior staff officer (વરિષ્ઠ સ્ટાફ અધિકારી) સહાય કરે છે, જે Secretary to the Board (બોર્ડના સચિવ) તરીકે કામ કરે છે.

10.4 Supporting Officers at HQ
10.4 મુખ્યાલયમાં સહાયક અધિકારીઓ

- **Deputy Directors General (DDG) — ઉપ મહાનિદેશક**
- **Directors — નિદેશક**
- **Assistant Directors General (ADG) — સહાયક મહાનિદેશક**
- આ અધિકારીઓ Headquarters ખાતે બોર્ડને functional અને administrative support (કાર્યાત્મક અને વહીવટી સહાય) આપે છે.
- These officers provide **functional and administrative support** to the Board at the Headquarters.

Chairman + 7 Members → Permanent Invitee (ASFA) → Secretary to the Board → DDG / Directors / ADG

11. Postal Services Board — Present Composition

11. ટપાલ સેવા બોર્ડ — વર્તમાન સંરચના

11.1 Chairperson & Director General

11.1 અધ્યક્ષ અને મહાનિદેશક

Role ભૂમિકા	Name નામ	Designation પદનામ
Chairperson અધ્યક્ષ	**Shri Subrat Das**	Secretary, Department of Posts & Chairperson (સચિવ, ટપાલ વિભાગ અને અધ્યક્ષ)
Director General મહાનિદેશક	**Shri Jitendra Gupta**	Director General Postal Service (મહાનિદેશક, ટપાલ સેવા)

11.2 Members of the Board (by Portfolio)

11.2 બોર્ડના સભ્યો (પોર્ટફોલિયો પ્રમાણે)

No. ક્રમ	Name નામ	Portfolio (English)	પોર્ટફોલિયો (ગુજરાતી)
1	**Shri K. Prakash**	**Personnel**	કાર્મિક (Personnel)
2	**Shri Harpreet Singh**	**Operations**	સંચાલન (Operations)
3	**Ms. Samriti Sharan**	**Customer Satisfaction**	ગ્રાહક સંતોષ
4	**Ms. Manisha Sinha**	**Financial Services**	નાણાકીય સેવાઓ (Financial Services)
5	**Col. S.F.H. Rizvi**	**Human Resource Development (HRD)**	માનવ સંસાધન વિકાસ (HRD)
6	**Ms. Pratibha Nath**	**Estates**	સંપદા
7	**Ms. Mariamma Thomas**	**Philately, Media and communication**	ટપાલ ટિકિટ સંગ્રહ, મીડિયા અને સંચાર

11.3 Permanent Invitee & Secretary to the Board

11.3 કાયમી આમંત્રિત સભ્ય અને બોર્ડ સચિવ

Role ભૂમિકા	Name નામ	Designation પદનામ
Permanent Invitee કાયમી આમંત્રિત સભ્ય	**Shri Shreeshail Malge**	Joint Secretary and Financial Advisor (**JSFA**) (અધિક સચિવ અને નાણાકીય સલાહકાર)

Role ભૂમિકા	Name નામ	Designation પદનામ
Secretary to the Board બોર્ડના સચિવ	**Dr. Sachin Mittal**	Secretary (**PSB**) (સચિવ, ટપાલ સેવા બોર્ડ)

Note / નોંધ

In simple words: These details are subject to change. Verify the latest information at least one month before the examination from the official India Post website (www.indiapost.gov.in).

સરળ ભાષામાં: આ વિગતો બદલાઈ શકે છે. પરીક્ષાના ઓછામાં ઓછા એક મહિના પહેલાં India Post ની અધિકૃત વેબસાઇટ (www.indiapost.gov.in) પરથી નવીનતમ માહિતીની ખાતરી કરો.

12. Postal Training Institutions

12. ટપાલ તાલીમ સંસ્થાઓ

12.1 Apex & Specialized Training Institutions

12.1 શીર્ષ અને વિશિષ્ટ તાલીમ સંસ્થાઓ

Institute સંસ્થા	Location સ્થાન	Details વિગત
R.A.K.N.P.A. (Rafi Ahmed Kidwai National Postal Academy)	Ghaziabad, Uttar Pradesh (ગાઝિયાબાદ, ઉત્તર પ્રદેશ)	Apex training institute of the Department of Posts for **higher management cadre officers (IPoS/Group A)**. ટપાલ વિભાગની શીર્ષ તાલીમ સંસ્થા, જે ઉચ્ચ સંચાલન સંવર્ગના અધિકારીઓ (IPoS/Group A) માટે છે.
C.E.P.T. (Centre for Excellence in Postal Technology)	Mysuru (Main Office), Hyderabad, Bangalore, Chennai (મૈસૂરુ, હૈદરાબાદ, બેંગલુરુ, ચેન્નાઈ)	Specialized institute for **IT, technology, and automation** in the Department of Posts. ટપાલ વિભાગમાં IT, technology (ટેકનોલોજી) અને automation (સ્વયંસંચાલન) માટે વિશિષ્ટ સંસ્થા.

12.2 Postal Training Centers (PTCs)

12.2 ટપાલ તાલીમ કેન્દ્રો (PTCs)

Sr. No. ક્રમ નં.	State રાજ્ય	Location (PTC) સ્થાન (PTC)
1	Uttar Pradesh (ઉત્તર પ્રદેશ)	**Saharanpur (સહારનપુર)**
2	Gujarat (ગુજરાત)	**Vadodara (વડોદરા)**
3	Karnataka (કર્ણાટક)	**Mysuru (મૈસૂરુ)**
4	Tamil Nadu (તમિલનાડુ)	**Madurai (મદુરાઈ)**
5	Bihar (બિહાર)	**Darbhanga (દરભંગા)**
6	Assam (આસામ)	**Guwahati (ગુવાહાટી)**

12.3 Heads of Apex Training Institutions

12.3 શીર્ષ તાલીમ સંસ્થાઓના વડા

Institute સંસ્થા	Location & Head સ્થાન અને વડા	ગુજરાતી વિગત
C.E.P.T. (Centre for Excellence in Postal Technology)	**Mysore (Nazarbad), Karnataka** Headed by the **General Manager**.	**મૈસૂર (નઝરબાદ), કર્ણાટક** તેનું નેતૃત્વ મહાપ્રબંધક કરે છે.
R.A.K.N.P.A. (Rafi Ahmed Kidwai National Postal Academy)	**Ghaziabad, Uttar Pradesh** Headed by the **Director**.	**ગાઝિયાબાદ, ઉત્તર પ્રદેશ** તેનું નેતૃત્વ નિદેશક કરે છે.

- RAKNPA imparts training to **higher managerial cadres**, **Group A officers of the Indian Postal Service**, **Group B officers of the Department of Posts**, and **Managers of Foreign Postal Administrations**.
- RAKNPA ઉચ્ચ સંચાલકીય સંવર્ગો, ભારતીય ટપાલ સેવાના ગ્રુપ A અધિકારીઓ, ટપાલ વિભાગના ગ્રુપ B અધિકારીઓ તથા વિદેશી ટપાલ વહીવટોના સંચાલકોને તાલીમ પૂરી પાડે છે.

12.4 Regional Training Centres (RTC)
12.4 ક્ષેત્રીય તાલીમ કેન્દ્ર (RTC)

- There are **4 RTCs**, set up for providing training to the **Postal Operative Staff**.
- **4 RTC છે, જે ટપાલ સંચાલન કર્મચારીઓને તાલીમ આપવા માટે સ્થાપવામાં આવ્યાં છે.**

Sr. No. ક્રમ નં.	Regional Training Centre (RTC) ક્ષેત્રીય તાલીમ કેન્દ્ર	State રાજ્ય
1	**Bhubaneswar**	Odisha (ઓડિશા)
2	**Delhi**	Delhi (દિલ્હી)
3	**Nashik**	Maharashtra (મહારાષ્ટ્ર)
4	**Hubballi**	Karnataka (કર્ણાટક)

In simple words: Do not mix them up: **6 PTCs** train the general postal staff cadre, while **4 RTCs** (Bhubaneswar, Delhi, Nashik, Hubballi) train the **Postal Operative Staff**.
સરળ ભાષામાં: આમને એકબીજા સાથે ભેળવશો નહીં: 6 PTC સામાન્ય ટપાલ કર્મચારી સંવર્ગને તાલીમ આપે છે, જ્યારે 4 RTC (ભુવનેશ્વર, દિલ્હી, નાસિક, હુબલી) ટપાલ સંચાલન કર્મચારીઓને તાલીમ આપે છે.

12.5 In Short
12.5 ટૂંકમાં

- **1 National Academy (RAKNPA)**
- **1 Technology Centre (CEPT)**
- **6 Postal Training Centers (PTCs)**
  - **1 National Academy (RAKNPA) — 1 રાષ્ટ્રીય અકાદમી**

- 1 Technology Centre (CEPT) — 1 ટેકનોલોજી કેન્દ્ર
- 6 Postal Training Centers (PTCs) — 6 ટપાલ તાલીમ કેન્દ્રો

13. Heads of Institutions (All Levels)

13. સંસ્થાઓના વડા (તમામ સ્તરે)

- Every office and institution of the Department of Posts has a designated head. The table below lists them at a glance.
- ટપાલ વિભાગની દરેક કચેરી અને સંસ્થાનો એક નિયુક્ત વડા હોય છે. નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં તેમને એક નજરમાં જુઓ.

No. ક્રમ	Institution / Office સંસ્થા / કચેરી	Head વડા
1	Directorate નિદેશાલય	**Secretary of Posts & Director General** સચિવ (ટપાલ) અને મહાનિદેશક
2	Circle Office સર્કલ કચેરી	**Chief Postmaster General (CPMG)** મુખ્ય પોસ્ટમાસ્ટર જનરલ
3	Postal Account Office ટપાલ હિસાબી કચેરીઓ	**Director** નિદેશક
4	Regional Office રીજનલ કચેરી	**Postmaster General (PMG)** પોસ્ટમાસ્ટર જનરલ
5	General Post Office (GPO) જનરલ પોસ્ટ ઓફિસ	**Director GPO or Chief PM or Senior PM** નિદેશક GPO / ચીફ PM / સિનિયર PM
6	Gazetted Head Office (HO) રાજપત્રિત મુખ્ય ટપાલઘર	**Senior PM or Chief PM** સિનિયર PM અથવા ચીફ PM
7	Army Postal Service (APS) સેના ટપાલ સેવા	**Additional Director General (ADG)** અતિરિક્ત મહાનિદેશક
8	PTCs & RAKNPA PTC અને RAKNPA	**Director** નિદેશક
9	CEPT, Mysore CEPT, મૈસૂર	**General Manager & Director** મહાપ્રબંધક અને નિદેશક
10	BD, PLI & Parcel Directorate BD, PLI અને પાર્સલ નિદેશાલય	**Chief General Manager** મુખ્ય મહાપ્રબંધક
11	Returned Letter Office (RLO) પરત આવેલા પત્રોની કચેરી	**Manager** પ્રબંધક
12	Mail Motor Service (MMS) મેલ મોટર સેવા	**Senior Manager or Manager** વરિષ્ઠ પ્રબંધક અથવા પ્રબંધક
13	Postal Stores Depot (PSD) પોસ્ટલ સ્ટોર ડેપો	**Superintendent of PSD** અધીક્ષક, PSD
14	Postal Division ટપાલ મંડળ	**SPOs / SSPOs** ટપાલ અધીક્ષક / વરિષ્ઠ ટપાલ અધીક્ષક
15	RMS Division RMS મંડળ	**SRM / SSRM** અધીક્ષક RMS / વરિષ્ઠ અધીક્ષક RMS

14. Important Points — Numerical Data to Update Before Exam

14. મહત્વપૂર્ણ મુદ્દા — પરીક્ષા પહેલાં અપડેટ કરવા યોગ્ય આંકડા

- These figures **keep changing**. As per the source, this data will be provided **one month before the exam** — fill in the latest numbers from **www.indiapost.gov.in** **or from Annual Postal Report**.

No. ક્રમ	Data Point (English)	આંકડો (ગુજરાતી)
1	Total Circles	કુલ સર્કલ
2	Total Post Offices	કુલ ટપાલઘર
3	Total Divisions	કુલ ડિવિઝન
4	Average area covered by each Post Office	દરેક ટપાલઘર દ્વારા આવરી લેવાયેલું સરેરાશ ક્ષેત્રફળ
5	Total Headquarters	કુલ મુખ્યાલય
6	Total P.O. (Post Offices)	કુલ P.O.
7	Total A.M.P.C. (Automatic Mail Processing Centres)	કુલ A.M.P.C.
8	Total G.P.O. (General Post Offices)	કુલ G.P.O.
9	Total Postal Store Depots	કુલ પોસ્ટલ સ્ટોર ડેપો
10	Total Circle Stamp Depots	કુલ સર્કલ સ્ટેમ્પ ડેપો
11	National Sorting Hubs	રાષ્ટ્રીય છટણી કેન્દ્ર
12	Intra Circle Hubs	ઇન્ટ્રા સર્કલ હબ
13	Total National Speed Post Hubs	કુલ રાષ્ટ્રીય સ્પીડ પોસ્ટ હબ
14	Total Postal Regions	કુલ ટપાલ રીજન
15	Total RMS Divisions	કુલ RMS ડિવિઝન
16	Total Post Offices in Rural areas	ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં કુલ ટપાલઘર
17	Total Post Offices in Town / Urban areas	શહેરી વિસ્તારોમાં કુલ ટપાલઘર